

Ett säkert och kriståligt Finland – räddningsväsendets strategi till 2025

INRIKESMINISTERIETS PUBLIKATION 19/2016
Den inre säkerheten

Inrikesministeriet

ISSN 2341-8524

ISBN 978-952-324-100-8 (PDF)

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet /
Enheten för informationsstöd och
publikationer/Anitta Türkkan

Fotografier:

Sida 9 och 10: Miisa Kaartinen

Övriga foton: Markus Jauhiainen

Helsingfors 2016

Ett säkert och kriståligt Finland – räddningsväsendets strategi till 2025

INRIKESMINISTERIETS PUBLIKATION 19/2016
Den inre säkerheten

Inrikesministeriet

PRESENTATIONSBLAD

Utgivningsdatum: 31.5.2016

Författare: Inrikesministeriet.

Publikation: Ett säkert och kriståligt Finland
– räddningsväsendets strategi till 2025.

Referat: Samarbete för ett säkert och kriståligt Finland är räddningsväsendets vision till 2025. Räddningsväsendet innehar en viktig roll i skapandet av ett säkert och kriståligt Finland. Visionen fokuserar på samarbete, eftersom ingen aktör ensam kan uppnå målen. Räddningsväsendets verksamhet omfattar flera samhällssektorer. Eftersom samhället och den operativa miljön förändras hela tiden ställs räddningsväsendet inför nya utmaningar. Ur räddningsväsendets perspektiv gäller det att fokusera på förändringar i till exempel den internationella operativa miljön samt i befolknings- och regionstrukturen, de minskande ekonomiska resurserna och den teknologiska utvecklingen.

Räddningsväsendets verksamhetsidé: Vi främjar säkerheten i samhället under alla förhållanden – även exceptionella – tillsammans med andra aktörer nära människorna genom att

- förebygga olyckor,
- ansvara för räddningsverksamheten,
- delta i upprätthållandet och utvecklingen av den civila beredskapen,
- begränsa konsekvenserna av olyckor i alla förhållanden och utnyttja samhällets räddningsberedskap i högre grad, och
- producera akutvårdstjänster enligt avtal med hälso- och sjukvården.

Räddningsväsendets nationella mål:

1. Räddningsväsendet har en helhetsbild av samhällets risker baserad på en kontinuerlig analys.
2. Räddningsväsendet har beredskap att svara på risker inom sitt verksamhetsområde.
3. Räddningsväsendet är en stark samordnare och en pålitlig samarbetspartner inom civil beredskap.
4. Tjänsterna är högkvalitativa, kostnadseffektiva och enhetliga.
5. Var och en är medveten om och bär sitt ansvar för sin egen och organisationens säkerhet samt den omgivande säkerheten.
6. Räddningsväsendet utvecklar aktivt sina rutiner.
7. Personalen mår väl.

Räddningsväsendets strategi bygger på samarbete i branschen. Räddningsväsendets framtidsråd analyserar förändringar i den operativa miljön (räddningsväsendets megatrender).

Räddningsväsendets strategi översätts till svenska och engelska.

Övriga uppgifter: Publikationen finns på finska i PDF-format på www.intermin.fi/publikationer.

Seriens namn och nummer: Inrikesministeriets publikation 19/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-100-8 (PDF)

Sidoantal: 20

Språk: Svenska

Publikationens språkversioner: Finska och engelska

Förläggare/utgivare: Inrikesministeriet

Räddningsväsendet inför nya utmaningar

Samarbete för ett säkert och kriståligt Finland är räddningsväsendets vision till 2025. Räddningsväsendet innehar en viktig roll i skapandet av ett säkert och kriståligt Finland. Visionen fokuserar på samarbete, eftersom ingen aktör ensam kan uppnå målen.

En stark sida hos räddningsväsendet är medborgarnas förtroende för räddningsväsendets myndigheter. Enligt den senaste undersökningen litar hela 98 procent på räddningsväsendets myndigheter. Vi vill bevara medborgarnas förtroende. Medborgarnas förtroende är en bra utgångspunkt för vidareutvecklingen av räddningsväsendet.

Räddningsväsendets nya strategi fokuserar på risker i verksamheten, en god beredskap, samarbete, servicekvalitet och enhetlighet samt aktiv utveckling. Räddningsväsendets riskanalys utvecklas så att den producerar omfattande information som behövs för utvecklingen av den civila beredskapen även för samarbetsparter. Räddningsväsendet understöder andra aktörer genom expertis och tjänster relaterade till operativ beredskap och riskhantering som inte bara omfattar olyckor. Räddningsväsendet kan ge och ta emot hjälp i storolyckor eller katastrofer som orsakats av naturen eller människor.

Utvecklingen av räddningsväsendet baserar sig på servicebehovet. Den grundläggande uppgiften är att erbjuda människor tjänster vid rätt tidpunkt. Detta förutsätter en effektivare och mångsidigare användning av resurserna. Målet är att räddningsväsendets tjänster ska motsvara nationella, regionala och lokala behov och att tjänsterna motsvarar de analyserade riskerna.

Målet för räddningsväsendet är att uppnå en stark roll som samordnare av den civila beredskapen. En väl samordnad beredskap och verksamhet som motsvarar läget stärker samhällets förmåga att begränsa konsekvenserna av olyckor samt skydda människorna, egendomen, kulturarvet och miljön under alla förhållanden. Därigenom förbättrar vi samhällets motståndskraft mot olyckor och störningar. Det gäller också att komma ihåg att man i dag inte effektivt kan svara på gränsöverskridande risker och hot utan internationellt samarbete.

Arbetshälsan bör ledas som en del av helheten precis som de övriga delområdena inom räddningsväsendet. Tydliga innehåll och mål, utvecklingsprocesser, resurser, indikatorer och uppföljningsmetoder bör definieras för arbetshälsan. En viktig del av ledningen av arbetshälsan är att implementera detta tänkande i praktiken, dvs. att ändra kulturen och attityderna. Om den strategiska ledningen av arbetshälsan och implementeringen av arbetet för arbetshälsan integreras i den dagliga ledningen förbättras räddningsväsendets resultat.

Räddningsväsendets strategi bygger på samarbete i branschen. Räddningsväsendets framtidsråd analyserar förändringar i den operativa miljön (räddningsväsendets megatrender).

Jag vill tacka alla som i olika skeden har deltagit i strategiproessen och vill samtidigt uppmuntra alla att aktivt sprida innehållet i strategin och engagera sig i implementeringen av den.

Låt oss tillsammans skapa ett säkert och kriståligt Finland!

Helsingfors, den 31 maj 2016

Esko Koskinen

Räddningsöverdirektör

INNEHÅLL

1	UTGÅNGSPUNKTERNA FÖR STRATEGIN FINNS I REGERINGSPROGRAMMET OCH REDOGÖRELSEN	7
2	RÄDDNINGSVÄSENDETS VISION ÄR ETT SÄKERT OCH KRISTÅLIGT FINLAND	8
3	RÄDDNINGSVÄSENDETS VERKSAMHETSIDÉ ÄR ATT FÖRBÄTTRA SÄKERHETEN UNDER ALLA FÖRHÅLLANDEN	8
4	DEN OPERATIVA MILJÖN FÖRÄNDRAS I SNABB TAKT	9
5	NATIONELLA MÅL	12
5.1	Räddningsväsendet har en helhetsbild av samhällsrisker baserad på kontinuerlig analys.....	13
5.2	Räddningsväsendet har en beredskap som svarar mot riskerna inom sitt verksamhetsområde	13
5.3	Räddningsväsendet är en stark samordnare och en pålitlig samarbetspartner inom civil beredskap	14
5.4	Tjänsterna är högkvalitativa, kostnadseffektiva och enhetliga.....	15
5.5	Var och en är medveten om och bär sitt ansvar för sin egen och organisationens säkerhet samt den omgivande säkerheten	16
5.6	Räddningsväsendet utvecklar aktivt sina rutiner.....	17
5.7	Personalen mår väl.....	18
6	UPPFÖLJNING OCH BEDÖMNING AV IMPLEMENTERINGEN AV STRATEGIN	19
7	DE VIKTIGASTE BEGREPPEN	19

1 Utgångspunkterna för strategin finns i regeringsprogrammet och redogörelsen

Räddningsväsendets strategi är i linje med målen för både regeringsprogrammet och redogörelsen för den interna säkerheten.

Regeringsprogrammets mål för räddningsväsendet:

- De nationella räddningsmyndigheterna ser till att den riksomfattande ledningen, planeringen, styrningen, övervakningen och samordningen av räddningsväsendet och beredskapen stärks och förbättras.
- Räddningsmyndigheternas och de civila myndigheternas ledning och samordning ska förtydligas när det gäller att bekämpa omfattande hot.
- Kostnadseffektiviteten och yrkeskarriärerna inom räddningsväsendet ska utvecklas genom en reform av utbildningssystemet och genom att systemet med avtalsbrandkårer utvecklas.

Den första redogörelsen för den interna säkerheten ställde två huvudsakliga mål för räddningsväsendet:

- Räddningsväsendets strukturer reformeras och den riksomfattande styrningen stärks.
- De civila myndigheternas ledningsförmåga och myndighetssamarbete stärks inom räddningsverksamheten och i undantagssituationer.

2 Räddningsväsendets vision är ett säkert och kriståligt Finland

Regeringsprogrammet innehåller en vision över den inre säkerheten: Finland är världens tryggaste land när det gäller boende, företagande och arbete. Som en del av den inre säkerheten strävar räddningsväsendet också efter att främja regeringens vision över ett tryggare Finland.

Räddningsväsendets vision till 2025:

Ett säkert och kriståligt Finland – genom samarbete.

3 Räddningsväsendets verksamhetsidé är att förbättra säkerheten under alla förhållanden

Räddningsväsendets verksamhetsidé beskriver räddningsväsendets uppgift och roll i samhället.

Räddningsväsendets verksamhetsidé:

Vi främjar säkerheten i samhället under alla förhållanden – även exceptionella – tillsammans med andra aktörer nära människorna genom att

- förebygga olyckor,
- ansvara för räddningsverksamheten,
- delta i upprätthållandet och utvecklingen av den civila beredskapen,
- begränsa konsekvenserna av olyckor under alla förhållanden, och
- begränsa konsekvenserna av olyckor i alla förhållanden och utnyttja samhällets räddningsberedskap i högre grad, och
- producera akutvårdstjänster enligt avtal med hälso- och sjukvården.

4 Den operativa miljön förändras i snabb takt

Räddningsväsendets verksamhet omfattar flera samhällssektorer. Eftersom samhället och den operativa miljön förändras hela tiden ställs räddningsväsendet inför nya utmaningar. Ur räddningsväsendets perspektiv gäller det att fokusera på förändringar i till exempel den internationella operativa miljön samt i befolknings- och regionstrukturen, de minskande ekonomiska resurserna och den teknologiska utvecklingen.

I en värld där alla är allt mer beroende av varandra utgör megatrender också en del av den operativa miljön i Finland. Hoten relaterade till klimatförändringen är allmänt accepterade. Befolkningsutvecklingen, den tilltagande urbaniseringen, migrationen mellan stater, livsmedelsförsörjningen, tillgången till energi och de knappa naturresurserna och nya slags konflikter är exempel på frågor relaterade till varandra. Bekämpningen av förändringar eller anpassningen till dem kan också skapa globala ekonomiska möjligheter.

En föränderlig internationell operativ miljö

Den operativa miljön för Europas interna säkerhet förändras i snabb takt. Instabiliteten i EU:s grannländer har orsakat många säkerhetsproblem. Under de senaste åren har nya mångfacetterade hot dykt upp, såsom så kallade hybridhot, där statliga och icke-statliga aktörer strävar efter att störa samhällets funktionsförmåga. Risken för stora naturkatastrofer ökar bland annat till följd av klimatförändringen.

Förändringarna i den internationella operativa miljön och den yttre säkerheten påverkar Finlands inre säkerhet och därigenom räddningsväsendet. Den allt starkare kopplingen mellan den inre och yttre säkerheten medför inte bara hot utan också möjligheter, i synnerhet när det gäller närmare samarbete för bekämpning av hot tillsammans med andra EU-länder, nordiska länder och internationella organisationer (FN, Nato) samt övriga samarbetspartner.

I dag kan man inte effektivt svara på gränsöverskridande risker och hot utan internationellt samarbete. För att bevara den inre säkerheten i Finland bör räddningsmyndigheterna och de övriga aktörerna kunna utnyttja sina befintliga resurser till fullo och samarbeta nationellt, med stater samt med EU och internationella organisationer. De nationella målen främjas via internationella samarbetsforum.

Förändringarna i befolknings- och regionstrukturen ställer utmaningar för räddningsväsendets serviceförmåga

Finlands befolkningsstruktur förändras snabbast i Europa. Befolkningen åldras på grund av att både livslängden ökar och nativiteten minskar. Enligt prognoser kommer cirka 25 procent av befolkningen att var över 65 år 2030. Även familjestrukturerna förändras. Cirka en miljon finländare är ensamboende, och antalet ökar snabbt i alla åldersgrupper. Den åldrande befolkningen och i synnerhet det ökande antalet ensamboende äldre personer ökar antalet uppdrag för räddningsväsendet och kräver en granskning av den nationella servicenivån.

Även Finlands regionstruktur förändras. Befolkningen koncentreras till tillväxtcentrum och nya närliggande områden. Byggandet blir allt tätare i tätorter, och samtidigt minskar antalet personer i aktiv ålder i glesbygden. Detta är en utmaning för räddningsväsendet med tanke på en tillräckligt jämlik service.

Migrationen förändrar Finlands befolkningsstruktur. Migrationen till Finland har fördubblats under de cirka tio senaste åren, och 2015 anlände cirka 32 000 asylsökande till Finland. På grund av sina bristfälliga språkkunskaper och olika kulturella bakgrund är invandrare en utmaning när det gäller att förebygga olyckor.

Skillnaderna mellan olika samhällsgrupper ökar i Finland. Enligt statistiken är det de två fattigaste femtedelarna som råkar ut för flest olyckor. Den rikaste femtedelen tar hand om sig. Ojämligheten på grund av både samhälleliga och tekniska orsaker kan öka. De därmed relaterade riskerna kan bidra till marginalisering, politisk radikaliserings och störningar i politiska system. En ökande ojämlikhet och social marginalisering inverkar också på räddningsväsendet och dess service.

En utmaning för räddningsväsendet är att trygga tillräckligt jämlika tjänster i hela landet. Avtalsbrandkårsverksamheten som i hög grad baserar sig på frivillighet och anlitanandet av avtalspersonal i bisyssla är nödvändigt med tanke på en effektiv räddningsverksamhet i ett glesbefolkat land såsom Finland. Inte heller med tanke på ekonomiska orsaker kan räddningsverksamheten enbart bygga på heltidsanställd personal. I tätorter är avtalsbrandkårerna en reserv som stöder den heltidsanställda personalen. Avtalsbrandkårerna är en väsentlig resurs med vars

hjälp räddningsväsendets tjänster kan tryggas jämnt i hela landet. En utmaning är att få ett tillräckligt antal människor att delta i verksamheten.

Minskande ekonomiska resurser – randvillkor på grund av hållbarhetsklyftan

Finlands ekonomi har under en längre tid utvecklats svagt. Under de närmaste åren väntas den ekonomiska utvecklingen återhämta sig gradvis, men tillväxten ser ut att bli svag. Det svåra ekonomiska läget gör det ännu svårare att trygga en jämlik service i synnerhet i glesbygden.

Läget för den offentliga ekonomin har också försämrats kraftigt under de senaste tio åren. Regeringen strävar efter att få bukt med den offentliga skuldsättningen under regeringsperioden. Detta har förutsatt och kommer att förutsätta nedskärningar och strukturella reformer inom den offentliga sektorn under de närmaste åren.

Om de strukturella förändringarna enligt regeringsprogrammet genomförs är förändringarna historiska. För närvarande pågår reformer som gäller ordnandet av social- och hälsovårdstjänster, en ny landskapsförvaltning och statens regionförvaltning. Även kommunernas uppgifter reformeras radikalt. Målet är att minska kommunernas uppgifter och skyldigheter samt öka deras handlingsfrihet genom olika kommunexperiment. När det gäller förändringen i förvaltningens servicestruktur kan man se en trend som fokuserar på koncentration av den finansiella styrningen.

När det gäller de pågående reformerna inom den offentliga sektorn påverkas räddningsväsendet mest av förändringarna inom social- och hälsovårdens servicestruktur, dvs. överföringen av social- och hälsovårdstjänsterna från kommunerna och samkommunerna till landskapen. Räddningsverkens andel av akutvårdstjänsterna binder räddningsväsendet till reformen av social- och hälsovårdens servicestruktur. Inom räddningsväsendet har man betonat vikten av akutvård i serviceutbudet utifrån synergifördelar, räddningsväsendets funktionella förmåga och hela akutvårdens prestationsförmåga. Därför är det mycket viktigt att engagera räddningsväsendet i social- och hälsovårdsreformen.

År 2016 skötte räddningsverken över 70 procent av de brådskande akutvårdsfallen, och vid behov kan räddningsväsendets personal överföras från räddningsverksamhet till akutvårdsenheter. Detta innebär att den faktiska beredskapen inför storolyckor är utmärkt. Med tanke på samhällsberedskapen och i synnerhet dem som har behov av akut hjälp är det mycket viktigt att denna beredskap inte äventyras i samband med landskapsreformen.

När de ekonomiska resurserna minskar är det allt viktigare att effektivisera verksamheten för att inte behöva pruta på kundservicen. Effektivisering av verksamheten kräver centralisering och så enhetliga tjänster som möjligt. Effektivisering av verksamheten kräver en ny syn på rutinerna: agerar vi på ett rätt och adekvat sätt? Dessutom gäller det att prioritera, eftersom det inte alltid är möjligt att hålla fast vid ett omfattande serviceutbud när anslagen minskar.

Den teknologiska utvecklingen är en möjlighet

Den teknologiska utvecklingen är snabbare än någonsin. Teknologin blir allt mer mobil, integrerad och användarvänlig. Genom att utnyttja ny teknologi kan man öka säkerheten och produktiviteten. Till exempel smartteknologi och nanoteknologi kan leda till applikationer som gynnar räddningsväsendet.

Det ökande beroendet av omfattande och komplicerade IT-system och andra tekniska system ökar samhällets sårbarhet. Stormar, översvämningar och andra miljörelaterade olyckor kan äventyra samhällsfunktioner och befolkningens säkerhet. Nya teknologier kan även medföra hälso- och säkerhetsrisker, såsom den ökande användningen av kolbaserade material.

Det är svårt att förutse efterfrågan på räddningsväsendets tjänster

Varje år sköter räddningsverken cirka 100 000 räddningsuppgifter. De flesta uppgifterna handlar om kontroll- och bekräftelseuppdrag (ca 30 000 st.) och brådskande uppdrag (över 20 000 st.). Antalet bränder har hållits på samma nivå, även om antalet byggnadsbränder har minskat. Räddningsverkens totala antal uppdrag har minskat något under de senaste åren. Den interna fördelningen av typer av uppdrag kommer att förändras. Antalet traditionella bränder minskar, medan övriga olyckor ökar eller förblir oförändrade. Inga större förändringar väntas inträffa i olyckornas kvalitet eller kvantitet fram till 2025.

I förhållande till antalet invånare dör fler människor i bränder i Finland än i de flesta andra europeiska länder. Under de senaste åren har 75 personer dött och över 600 personer skadats i bränder per år. Största delen av dödsfallen och de allvarliga skadorna beror på bränder i bostäder.

Vissa förändringar kommer sannolikt att ske i riskerna för storolyckor. Konsekvenserna av storolyckor kan vara stora även om sannolikheten för dem är liten. Konsekvenserna av natur-, strålnings-, kemikalie- och sprängningsolyckor kan vara ödesdigra och omfattande både till lands och till havs. Likaså kan olyckor och dåd riktade mot kritisk infrastruktur (trafiksystem samt el- och vattendistribution) påverka ett stort antal människor. Terrorism eller jämförbara illgärningar kan bli ett större hot beroende på den internationella och nationella utvecklingen. Räddningsväsendets roll när det gäller beredskapen inför storolyckor och hanteringen av dem är central, eftersom räddningsväsendet ansvarar för den allmänna ledningen av sådana olyckor.

5 Nationella mål

Räddningsväsendets nationella mål:

- 1** Räddningsväsendet har en helhetsbild av samhällets risker baserad på en kontinuerlig analys.
- 2** Räddningsväsendet har beredskap att svara på risker inom sitt verksamhetsområde.
- 3** Räddningsväsendet är en stark samordnare och en pålitlig samarbetspartner inom civil beredskap.
- 4** Tjänsterna är högkvalitativa, kostnadseffektiva och enhetliga.
- 5** Var och en är medveten om och bär sitt ansvar för sin egen och organisationens säkerhet samt den omgivande säkerheten.
- 6** Räddningsväsendet utvecklar aktivt sina rutiner.
- 7** Personalen mår väl.

5.1 Räddningsväsendet har en helhetsbild av samhällsrisiker baserad på kontinuerlig analys

- Räddningsväsendet följer aktivt med utvecklingen av säkerheten i samhället samt förutser och skapar information för sina egna och andra aktörers behov.
- Olycksrisiker identifieras och beaktas i planeringen av verksamheten och beslutsfattandet.
- Räddningsväsendet bidrar aktivt till att åtgärda observerade brister i den operativa miljön.

För att utveckla räddningsväsendet och den civila beredskapen krävs en fortlöpande uppfattning om de största riskerna som utgör ett hot mot samhället. I praktiken förutsätter detta en fortlöpande riskbedömningsprocess. Det gäller att identifiera risker, bedöma hur de kan hanteras och fatta beslut om hur respektive aktör kan minska risken eller begränsa skadorna av realiserade risker. Ju bättre enskilda personer, företag och organisationer agerar desto mindre skador orsakar olyckor. Myndigheternas hjälp har en betydligt större effekt om aktörer på olycksplatser genom egna åtgärder kan begränsa skadorna innan den organiserade hjälpen anländer.

Räddningsväsendets roll i riskanalys är central, eftersom räddningsväsendet alltid larmas först på plats. Räddningsmyndigheterna bevittnar också dagligen olyckor och kan åtminstone preliminärt bedöma orsakerna till olyckor. En viktig uppgift för räddningsmyndigheten är att lyfta fram olycksrisiker så att riskhanteringsåtgärder vidtas. De effektivaste åtgärderna kan i allmänhet vidtas av näringsidkare, ägare eller innehavare. Detta förutsätter ofta att räddningsmyndigheten kan peka på riskerna och komma med enkla praktiska lösningar som förbättrar säkerheten.

5.2 Räddningsväsendet har en beredskap som svarar mot riskerna inom sitt verksamhetsområde

- Räddningsväsendet har resurser som motsvarar riskerna och en tillräcklig servicekapacitet i hela landet.
- Som aktör för den inre säkerheten har räddningsväsendet beredskap för samhälleliga störningar och katastrofer i alla förhållanden, även i undantagsförhållanden.
- Räddningsväsendet kan ge och ta emot internationell hjälp i storolyckor eller katastrofer som orsakats av naturen eller människor.

Syftet med riskanalyser är att bedöma riskhanteringen. Utifrån riskanalyser fastställs räddningsväsendets resurser och servicekapacitet, som även beror på de regionala samfundens och organisationernas egen förmåga att hantera risker.

Ju bättre och mer heltäckande aktörerna själva har förbättrats på olika störningar, desto lättare är det att återställa läget efter en olycka.

Samhällets funktionsförmåga kräver också att alla väsentliga aktörer har förberett sig på störningar och exceptionella situationer. De olika samhällsfunktionerna är kopplade till varandra så att ingen enskild aktörs beredskap är tillräcklig, utan alla aktörer bör ha beredskap inför störningar. Räddningsväsendets roll är att säkerställa att olika aktörers beredskap att delta i räddningsverksamheten är planmässig och har fastställda resurser. Detta betjänar hela samhällets beredskap inför störningar i både normala och exceptionella förhållanden.

Utvecklingen av samhällets beredskap inför störningar och katastrofer förbättrar också Finlands möjligheter att erbjuda hjälp vid olyckor i andra länder och delta i det internationella arbetet för att begränsa risker för katastrofer. Trots utvecklingen av beredskapen kan även sådana olyckor eller störningar inträffa att Finlands egna resurser inte räcker till och att internationell hjälp måste tas emot. Genom att delta i det internationella arbetet för begränsning av katastrofrisker förbättras även beredskapen inför störningar och katastrofer i Finland.

Räddningsmyndigheterna har flera internationella avtal och arrangemang på EU-nivå via vilka myndigheterna kan ge och få internationell hjälp i bekämpningen och hanteringen av hot mot den inre säkerheten. Räddningstjänsten har blivit ett verktyg för internationell hjälp. Räddningsväsendets viktigaste verktyg inom internationell hjälp är EU:s civilskyddsmekanism. Mekanismen omfattar i första hand skydd av människor men också skydd av miljön och egendom när det gäller katastrofer orsakade av naturen eller människor inom och utanför unionen, inklusive miljökatastrofer, nedsmutsning av hav och akuta, hälsohotande nödsituationer. När det gäller terrordåd eller strålningsolyckor omfattar unionens mekanism endast beredskap och räddningsuppgifter som hör till räddningsväsendet.

Uppgifterna för den internationella räddningsverksamheten har utvidgats avsevärt under de senaste åren. Kring millennieskiftet handlade största delen av de internationella räddningsuppgifterna om olyckor orsakade av naturen eller människor. I dag utnyttjas räddningstjänstens kompetens också på ett omfattande plan i stöduppgifter inom humanitärt bistånd. En snabb uttryckningsberedskap i kombination med förmåga att

på egen hand agera på fältet i flera veckor har erkänts av bland annat FN-organisationerna, som anlitar räddningsväsendets experter och resurser när biståndsoperationer inleds.

5.3 Räddningsväsendet är en stark samordnare och en pålitlig samarbetspartner inom civil beredskap

- Det finns beredskap för storolyckor som motsvarar riskerna.
- Räddningsväsendet stöder andra aktörer i beredskapen för störningar.
- Riskbedömningen är proaktiv och tar fram kunskap som stöder verksamheten och utvecklingen av den civila beredskapen.
- Räddningsväsendet samarbetar med olika myndigheter, företag, organisationer, frivilligorganisationer och samfund.

Räddningsväsendets nationella mål är att vara en stark samordnare av den civila beredskapen. En väl samordnad beredskap och verksamhet som motsvarar läget stärker samhällets förmåga att begränsa konsekvenserna av olyckor samt skydda människorna, egendomen, kulturarvet och miljön under alla förhållanden.

Räddningsväsendet deltar i upprätthållandet och utvecklingen samt samordningen av den civila beredskapen och prestationsförmågan i Finland så att man kan förbereda sig på storolyckor och allvarliga störningar och agera under dem eller vid omedelbara hotsituationer

- rollerna och uppgifterna för alla som ingår i räddningsväsendet är klara,
- verksamheten baserar sig på gemensam planering,
- det finns beredskap för storolyckor som motsvarar riskerna, och
- alla tillgängliga resurser beaktas och utnyttjas effektivare än tidigare.

För att uppnå målen satsar räddningsväsendet på ett allt mer systematiskt samarbete och växelverkan med övriga aktörer. Räddningsväsendet ordnar på eget initiativ och aktivt bland annat planering, utbildning och övningar med sina samarbetspartner på alla administrationsnivåer.

Räddningsväsendets riskanalys utvecklas så att den producerar omfattande information som behövs för utvecklingen av den civila beredskapen även för samarbetspartner. Räddningsväsendet understöder andra aktörer genom expertis och tjänster relaterade till operativ beredskap och riskhantering som inte bara omfattar olyckor.

Räddningsväsendet är en aktiv partner för olika myndigheter, företag, organisationer, frivilligorganisationer och samfund.

5.4 Tjänsterna är högkvalitativa, kostnadseffektiva och enhetliga

- Räddningsväsendets tjänster motsvarar nationella, regionala och lokala behov. Tjänsterna motsvarar de identifierade riskerna.
- Räddningsväsendets nationella ledning, planering, styrning, övervakning och samordning stärks och förtydligas.
- I sin verksamhet utnyttjar räddningsväsendet effektivt aktivt samarbete och forskningsrön.
- Avtalsbrandkårerna är en viktig del av räddningsväsendet.
- Inom akuvårdstjänsterna ökas samarbetet med social- och hälsovården för att uppnå synergier.

Inom räddningsväsendet är det viktigt att utveckla servicen utifrån behoven. Räddningsväsendets grundläggande uppdrag är att erbjuda människor tjänster vid rätt tidpunkt, vilket innebär en effektivare och mångsidigare användning av resurserna. Målet är att räddningsväsendets tjänster ska motsvara nationella, regionala och lokala behov och att tjänsterna motsvarar de analyserade riskerna.

Syftet med riskanalyser är att först identifiera befintliga risker och därefter estimeras deras sannolikhet och konsekvenser. Därefter bedömer man hur riskerna kan hanteras och väljer de mest kostnadseffektiva metoderna. Riskhantering går också ut på att systematiskt och rationellt dela ansvar mellan olika aktörer så att deras roller och ansvar kompletterar varandra. Ju bättre denna process fungerar, desto tryggare blir vår levnadsmiljö.

Den interna säkerheten och räddningsväsendet som en central del av den är en förutsättning för ett framgångsrikt Finland. Denna roll bör stärkas ytterligare för att vi ska kunna tillhandahålla enhetliga tjänster i hela Finland. Räddningsväsendet bör utvecklas och ledas ur ett nationellt perspektiv som en helhet. En enhetlig ledning och styrning möjliggör en jämn kvalitet, enhetlighet, mätbarhet och trovärdighet.

En allt mer effektiv och ekonomisk produktion av räddningstjänster kräver en tydlig och stark nationell styrning, som i sin tur förutsätter klara strukturer. Räddningsväsendets strukturer motsvarar inte längre den förändrade operativa miljön eller samarbetsmyndigheternas förändrade strukturer. Det nuvarande styrsystemet möjliggör inte en snabb och enhetlig utveckling av verksamheten.

Målet är att räddningsväsendet i sin verksamhet effektivt ska utnyttja aktivt samarbete och forskningsrön. En resultatbringande verksamhet kräver tillräcklig och högkvalitativ forskning och utveckling. Eftersom problemen och hotbilderna är allt mer mångfacetterade och uppstår allt snabbare bör även forskningen hålla jämna steg med utvecklingen och kunna förutse framtida problem. Att upptäcka och tolka tidiga signaler är en särskild utmaning även inom forskning.

Avtalsbrandkårerna är en väsentlig resurs med vars hjälp räddningsväsendets tjänster kan tryggas jämlikt i hela landet. Avtalsbrandkårsverksamheten som i hög grad baserar sig på frivillighet och anlita av avtalspersonal i bisyssla är nödvändigt med tanke på en effektiv räddningsverksamhet i ett glest befolkat land såsom Finland. Inte heller med tanke på ekonomiska orsaker kan räddningsverksamheten enbart bygga på heltidsanställd personal. I tätorter är avtalsbrandkårerna en reserv som stöder den heltidsanställda personalen. Den frivilliga

och deltidsanställda personalen bildar också en viktig del av räddningspersonalen i undantagsförhållanden.

Över 80 procent av räddningsväsendets uppdrag handlar om akutvårdsuppdrag. Räddningsverken sköter en stor del av de akutvårdsuppdragen. Dessutom ansvarar räddningsväsendet för nästan alla första respons insatser i Finland. Med tanke på de övergripande fördelarna för samhället är synergierna mellan räddningsväsendet och akutvården viktigast. Inom akutvårdstjänsterna är målet att öka samarbetet med social- och hälsovården för att uppnå synergier. När räddningsverken sköter akutvårdsuppdrag och första respons insatser kan man använda samma stationsnätverk, samma stödfunktioner, delvis samma personal, samma operativa modeller och övningar samt gemensamma beredskap inför storolyckor. Dessutom anlitas avtalsbrandkåren i första respons insatser. Detta möjliggör en ändamålsenlig allokering av resurser även vid storolyckor.

5.5 Var och en är medveten om och bär sitt ansvar för sin egen och organisationens säkerhet samt den omgivande säkerheten

- Vi stärker människornas och organisationernas förmåga att förebygga olyckor och uppmuntrar individer och organisationer att agera på eget initiativ och ta ansvar.
- Vi utvecklar beredskap på eget initiativ tillsammans med olika aktörer.
- Vi främjar individers och organisationers förmåga att agera i olyckor och störningar samt att klara av konsekvenserna.
- Räddningsväsendets frivilligverksamhet utvecklas.

Orsakerna bakom olyckor varierar och beror ofta på människors beteende. Vi kan effektivt motverka dem endast genom omfattande och långsiktigt samarbete, genom att öka privatpersoners och organisationers ansvar och beredskap i säkerhetsfrågor.

Räddningsväsendet kan inte på egen hand ta ansvar för förebyggandet och skötseln av olyckor. För att förebygga olyckor och deras konsekvenser är det viktigt att alla är medvetna om sina möjligheter att förbättra säkerheten i miljön.

Med beredskap på eget initiativ avses:

- förebyggande av bränder och andra olyckor,
- beredskap för skydd av personer, egendom och miljön i risksituationer,
- beredskap för släckning av bränder, trygg utrymning och assisterande av räddningsverksamheten samt räddningsåtgärder som var och en kan vidta på egen hand.

Skyldigheter för beredskap på eget initiativ har ställts för privatpersoner, samfund och myndigheter, så att de i sin omgivning och verksamhet kan förebygga bränder och olyckor samt begränsa och bekämpa skador och konsekvenser av olyckor. Kravet på beredskap omfattar åtgärder för att förebygga och vidta åtgärder vid olyckor och risksituationer. Syftet med beredskapen är att förebygga olyckor, beakta störningar i normala förhållanden och förbereda åtgärder med tanke på exceptionella situationer.

Räddningsväsendet deltar i den allmänna diskussionen om säkerheten och informerar aktivt om brandsäkerheten. Genom kommunikation kan man få människor att påverka deras egen och deras närståendes levnadsmiljö. Arbetet för brandsäkerheten kräver direkt påverkan av befolkningen samt kunskaper, färdigheter och attityder hos personer som ansvarar för byggnaders säkerhet. I praktiken kommer vi i säkerhetskommunikationen framöver att i högre grad betona vars och ens ansvar för sin säkerhet och inrikta säkerhetskommunikationen bättre.

Räddningsväsendet arbetar nära medborgarna, samfunden och företagen samt främjar säkerheten aktivt och samarbetsinriktat. Främjandet av brandsäkerheten kräver samtidiga åtgärder av olika aktörer som stöder varandra. För att möjliggöra detta krävs insatser av hela räddningsväsendets personal och alla samarbetspartner. Vi satsar i synnerhet på anlita den tredje sektorn och avtalsbrandkåren i förebyggandet av olyckor.

5.6 Räddningsväsendet utvecklar aktivt sina rutiner

- Vi utvecklar nya rutiner och tjänster med hjälp av forskning och ny teknik.
- Vi befäster räddningsväsendets forsknings- och utvecklingsverksamhet och utnyttjar den i verksamheten.
- Vi utvecklar räddningsväsendet med hjälp av internationella nätverk och genom att delta i internationell räddningsverksamhet.

Genom att utnyttja IT- och kommunikationsteknik kan vi i hög grad påverka den offentliga förvaltningens och de offentliga tjänsternas kvalitet och resultat samt svara på utmaningarna relaterade till åldrandet och förändringarna i försörjningskvoten. Med hjälp av denna teknik kan de tjänster som den offentliga förvaltningen ansvarar för i allt högre grad produceras som sektoröverskridande processer i samarbete med andra aktörer. En flexibel verksamhet möjliggörs av rätt utnyttjad IT-kommunikationsteknik.

Ett mångsidigt utnyttjande av den nyaste tekniken och kunskapen i utvecklingen av verksamheten kräver kompetens där behovet av att samtidigt förstå verksamhetskraven och utvecklingstrenderna samt datateknikens möjligheter betonas. Målet är att utveckla användarorienterade digitala tjänster och rutiner som ökar räddningsväsendets produktivitet och resultat.

Med forsknings- och utvecklingsverksamhet avses systematiskt arbete för att öka kunskapen och använda den i utvecklingen av nya applikationer. Målet är ta fram väsentlig ny kunskap. Utvecklingsverksamheten baserar sig på upplevda eller konstaterade utvecklingsbehov. I utvecklingsverksamheten utnyttjas forskningsrön och praktiska erfarenheter. Utvecklingsverksamheten siktar på att ta fram nya eller i väsentlig grad förbättra befintliga processer, rutiner, operativa modeller, metoder, system och produkter.

Riktlinjerna för räddningsväsendets forsknings- och utvecklingsverksamhet fastställs för en tio år lång period, spetsprojektet för regeringsperioder och teman för ett år. Riktlinjerna för räddningsväsendet forskning och utveckling:

Räddningsväsendet i en föränderliga operativ miljö

- En förändrad och utvidgad olycksprofil
- Sociala risker
- Politiska och ekonomiska faktorer
- Förändringar i den internationella operativa miljö

Räddningsväsendets uppgifter och verksamhet

- Förändringen i räddningsväsendets roll
- Servicesystemets funktion och kvalitet
- Personalens kompetens, kompetenskrav och utbildning
- Metoder som förnyar räddningsverksamheten

Individernas roller i säkerheten

- Inställning till säkerhet
- Växelverkan
- Verksamhet som avsiktligt försämrar eller äventyrar säkerheten

Internationella nätverk utnyttjas aktivt i utvecklingen av räddningsväsendet. Hanteringen av gränsöverskridande risker och hot förutsätter fungerande internationellt samarbete. Nationella mål främjas aktivt och konsekvent på räddningsväsendets internationella forum och på alla nivåer. Den internationella räddningsverksamheten ska stödja den nationella beredskapen.

Viktiga samarbetsforum är i synnerhet räddningssamarbetet inom EU, Natos arbete för civil beredskap, FN (FN/OCHA, IHP), nordiskt samarbete (det s.k. Haaga-samarbetet, Nordred-samarbetet) samt det aktiva regionala samarbetet med länderna i Barentsregionen, Östersjöländerna och de arktiska länderna. De fasta kontakterna med våra grannländer (de nordiska länderna, Ryssland, Estland) och det operativa samarbetet med dessa länder utgör en central del av räddningsväsendets internationella samarbete. Förändringarna i räddningsväsendets internationella operativa miljö förutsätter fortlöpande utveckling av den internationella räddningsverksamhetens beredskap, utbildning och övningar för sakkunniga samt ett mer systematiskt deltagande i

projekt- och forskningsverksamheten. I synnerhet utnyttjandet av EU-projektfinansiering och forskningsnätverk bör framöver prioriteras i utvecklingen av räddningsväsendets internationella verksamhet.

5.7 Personalen mår väl

- Räddningsväsendets mål är noll arbetsolyckor.
- Ledningen är linjär, öppen och växelverkande, och ledningen har engagerat sig i utvecklingen av personalens arbetshälsa.
- Räddningsväsendets personal har kompetens och yrkesskicklighet som baserar sig på högklassig utbildning och motsvarar verksamhetsbehoven samt en fortlöpande bedömning och utveckling av kompetensen.
- Räddningsväsendet främjar likabehandling, jämställdhet och mångfald.

Målet är att räddningsväsendets verksamhet och resultat är högkvalitativa och att anställda trivs. Var och en utför sitt arbete väl och ansvarsfullt samt utvecklar arbetet och arbetsmiljön tillsammans med andra. Inom räddningsväsendet stöder alla varandra, allas kompetens utnyttjas och alla deltar i diskussioner om arbetet. Reglerna på arbetsplatsen har avtalats tillsammans och följs. Cheferna för äkta dialog på arbetsplatsen och ser till att de fysiska och psykiska förhållandena stöder arbetet.

Arbetshälsan bör ledas som en del av helheten precis som de övriga delområdena inom räddningsväsendet. Tydliga innehåll och mål, utvecklingsprocesser, resurser, indikatorer och uppföljningsmetoder bör definieras för arbetshälsan. En viktig del av ledningen av arbetshälsan är att implementera detta tänkande i praktiken. Om den strategiska ledningen av arbetshälsan och implementeringen av arbetet för arbetshälsan integreras i den dagliga ledningen förbättras organisationens resultat.

Utvecklingen av kompetensen har ett direkt samband med arbetets resultat och organiseringen av det. Det möjliggör vid behov mångsidigare karriärstigar. Genom att utveckla personalens kompetens säkerställer vi högklassiga tjänster och en fortlöpande utveckling inom räddningsväsendet. Målet är en utbildad, kompetent och motiverad personal. Hanteringen av kompetensutvecklingen kräver också metoder för bedömning av kompetensen. Dessutom gäller det att säkerställa fortbildningen och ställa kvalitativa kriterier för dess innehåll.

För att trygga arbetets smidighet och arbetshälsan gäller det att jämlikt stödja anställda i alla åldrar och hitta smidiga samarbetsformer mellan olika generationer. Betydelsen av ålder och partiell arbetsförmåga samt språklig och etnisk bakgrund kommer att öka på arbetsplatserna. Den ökande mångfalden återspeglas i synnerhet i ledningen och de närmaste chefernas arbete.

Det är viktigt att samtidigt identifiera och erkänna mångfald och olikhet samt jämställdhet och jämlikhet. Jämställdhet innebär inte homogenisering eller förnekande av olikhet. Mångfald ska hanteras så att den främjar jämställdhet och inte så att man oavsiktligt åstadkommer situationer där motsättningar mellan olika grupper eller stereotyper stärks. Målet är att främja jämställdhet som accepterar olikhet. Jämställdhet stöder både arbetstagarnas välbefinnande och arbetsplatsernas funktionsförmåga och resultat.

6 Uppföljning och bedömning av implementeringen av strategin

Räddningsväsendets strategi följs upp enligt principen för fortlöpande uppdatering. Räddningsväsendets strategi revideras när den operativa miljön förändras. I övrigt revideras strategin regelbundet en gång om året i samarbete med aktörerna i branschen.

Indikatorer utvecklas för bedömningen av strategin fram till slutet av 2016. Vid utvecklingen av indikatorerna fästs särskild uppmärksamhet vid deras styrförmåga. I samband med revideringen av strategin en gång om året bedöms om de nationella målen fortfarande är relevanta eller om det krävs ändringar.

7 De viktigaste begreppen

Civil beredskap

Med civil beredskap avses verksamhet som går ut på försörjningssäkerhet, räddningstjänster, befolkningskydd och skydd av kritisk infrastruktur.

Förberedelse

Med förberedelse avses verksamhet som säkerställer att uppdrag kan skötas så störningsfritt som möjligt och eventuella exceptionella åtgärder som behövs i störningar och undantagsförhållanden.

Beredskap

Tillstånd som uppnås genom förberedelser och där man kan vidta åtgärder mot olika slags hot.

Räddningsväsendet

Ett system vars syfte är att trygga viktiga funktioner, förebygga och begränsa konsekvenserna av olyckor samt främja människors säkerhet och rädda människor när olyckor hotar eller inträffar.

Räddningsverksamhet

Verksamhet som går ut på att skydda och rädda människor, egendom och miljön som är föremål för olyckor eller utsatta för akuta olycksrisker.

Säkerhetskommunikation

Består av säkerhetsrådgivning, -utbildning och -upplysning och omfattar helheten som består av styrning, upplysning och rådgivning enligt räddningslagen.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET